

A O V A K S

N I N A T A L U M E M E E S

Talvemuinasjutt 1 vaatuses.

Rootsis 1974.

PEDAGOGGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 15535-11

T e g e l a s e d :

Lumemees

Iuh

Uih

Jaak Tsähh-tsähh

Mõm Unimüts

Kriim Kisakõri

Hall Vunts

Vups

Vops

Lumehelbed

- kaks vallatut oravat

- kole tark harakas

- unine karu-jõmm

- hulkur metaskass

- vana jänes

- kaks väledat jänkut

Lumine lagendik metsaserval, üksikute tuulest sasisitud männijändrike ja kadaka puhmastega. Vasakul kõrge künkas - karukoobas vaevalt märgatava koopasuuga. Keskel kõrge lumehang. Läbi hõreda metsa paistavad kaugel silmapiiril üksikud lumised talumajad.

On talvine lumepilvis õhtupoolik. Langeb üksikuid lumehelbeid.

Iuh: (välkkiirete liigutustega, hüppab lagendikule, vaatab otsivalt ringi, villistab) Vii -

Uih: (samasugune, hüppab pöösastest tema juurde, naeru kihistades) Noh? - Mis me nüüd teeme? -

Iuh: (lumehelbeid püüdes) Lumi - näed! Lund hakkab sadama! (heidab vallatledes Uihile lund) Lumi - võta - püüa!

Uih: (samuti) Püüa! (hakkavad lumes möllama ja teineteist taga ajama) (Lund hakkab tihedalt sadama. Muusika. Lumehelbed tulevad lund heites ja keerutades lagendikule.)

Iuh ja Uih: (hüppavad naeru kihistades lumehange peitu.) (Kui Lumehelbed lund heites ja tantsu keerutades kadunud)

Uih: (pistab lumise pea lumehangest välja, vaatab ringi) Uuu - uu (kaob jälle lumehange)

Iuh: (samuti) Uu - uu!

Uih: (ilmub jälle lumehangele) Vii - (ja kaob sama kiiresti peitu)

Iuh: (samuti) Vii - (vaatab ringi) Aa - seal sa oled!

(hüppab tema kallale, veerevad lund keerutades keskele, kuhu jäävad puristades ja naeru kihistades istukile)

Iuh: Lume pilv läks mööda - (hüppab püsti)

Uih: (samuti) Laks - aga lumi on alles - näe!

Iuh: (tema juurde) Tead? (matkib lumepalli veeretamist, sosistab siis Uihile kõrva. Mõlemad naeravad lõbusalt)

Uih: (matkib lumemehe ehitamist, sosistab siis Iuhile kõrva) Teeme?

Iuh: Tore! Teeme! (keksivad ringi, võttes lund hakkavad lumepalle veeretama. Edasi-tagasi, kuni silmnähtavalt väikesed pallid kasvavad suuremateks).

Uih: (kiirelt suurt palli veeretades, ajab peaaegu Jaak-Tsähh-tsähhile otsa, kes keksides lagendikule ilmub.) Eest sõiduteelt!

Jaak Tsähh-tsähh: Ettevaatust! Pöörane! Mis sõiduk sul see on? -

Kas sa ei tea, et igal sõidukil peab tuli ees olema ja suuna-
naitaja! Aga see ei ole siin mingi mootortee - vaid jalutusrada.

Iuh: (samuti haraka seljataga) Tö-tööt! (Uihile järele ära)Tö-tööt!

Jaak Tsähh-tsähh: (hüppab ehmunult õhku) Päril rattfylleristid! (nei-
le järele uurides) Mis asja nad nüüd nii hoolega ajavad? -

Mis nad õieti teevad? Ah, see ei ole küll minu asi! - Aga mis
see võib olla? (mõtleb) Olgugi et ma olen kole tark harakas -

aga mitte ei saa aru! (lastele saali) Mis teie arvate - mis
nad teevad nende lumepallidega? - kihutavad ringi ja ajavad

jalakäijaid alla. Ei! Selle taga peitub midagi muud - müstilist -

Uih: (tuleb suurt lumepalli veeretades) Oeh! No, mis sa Jaak Tsähh-
tsähh siin vaatad - aita kaasa!

Jaak Tsähh-tsähh: Aita - kaasa! Mida teha?

Uih: Veeretame selle lumepalli sinna hange otsa!

Jaak Tsähh-tsähh: (mõttes) Hm! Hange otsa! Hm! Hea küll - ma aitan -
- aga ainult nõuga. Lükka sealt poolt - veereta nüüd - otse
edasi veel - noh, hopp - tõsta nüüd - oo - hopp!

Uih: (on veeretanud lumepalli keskele hange juurde ja tõstnud selle
künka otsa) Oeh!

Jaak Tsähh-tsähh: Näed - ühisel nõul ja jõul ongi hange otsas!

Iuh: (tuleb pea sama suure lumepalliga) Ja nüüd tõstame selle tei-
sele pallile otsa - (sellega toimitakse samuti) (Upitavad Uihi-
ga selle kohale) Nii -h ooh!

Jaak Tsähh-tsähh: Mis sellest siis saab? -

Iuh ja Uih: (naeravad lõbusalt) Ise oled kõige targem harakas maa-
ilmas - aga aru ei saa? Noh?

Jaak Tsähh-tsähh: üks lumepall ja teine lumepall peale

Iuh: Ja kolmas selle peale ja -

Uih: Lumemees ongi valmis! -

Jaak Tsähh-tsähh: Lumemees? - Lumemees! Seda võis arvata kohe!

Uih: (Iuhile) Mul on siia peidetud - söed silmadeks ja nina! -

Oot, oot ma otsin need välja (hüppab lähema männi juurde, sel-
le juurte alt kraapima hakates) Ei see ei olnud siin - see oli
selle teise männi juure all! (hüppab teise männi juurde, samuti
lund kraapides) Või oli see hoopis selle kolmanda männi juures
peidus! (tõttab metsa)

Jaak Tsähh-tsähh: (Iuhile) Lumemees! Vaat! See on alles hea mõte! Aga selle peale oleks minagi tulnud! (mõttes) Aga Lumemehel peab ju olema ka pea otsas!

Iuh: (väikse lumepalliga tulles) Muidugi! Siin see on - pea (seab seda kerele otsa)

Jaak Tsähh-tsähh: üks väike lumepall - seda ma arvasin! Ei - mitte nõnda - see on ju viltu - keera - nii! Pea peab alati otse olema - nagu minul - vaata nii!

Iuh: (keerab peapalli edasi-tagasi) Muidugi otse!
(Vahepeal on Lumemehe "kere", kes künka taga peidus olnud, pugunud nähtamatult lumepallidesse ja pistab ka pea Lumemehe peapalli, samuti teeb kätega, kui neid külge "monteeritakse")

Uih: (Tuleb väikese kotikesega) Kuhu ma selle panen - siia - ei sinna männi oksa - (riputab kotikese männi oksale, kust see aga märkamatult alla männi ette kukub, teistele) Noh? Pea on otsas - näed nüüd Jaak Tsähh-tsähh! Käed külge - ja valmis!

Iuh: (kes lund kokku mätsinud) Ma teen ühe käe!

Uih: Ja mina teise!

Jaak Tsähh-tsähh: Ruttu, ruttu!

Uih: Kohe! (Jooksevad lund veeretades metsa, Jaak nende järele)

Jaak Tsähh-tsähh: (metsas) Võtke sulalund! Sulalund - seda ma arvasin kohe!

Hall Vunts: (Tuleb kepiga longates) Oh, seda jala- ja ristluuvalu - külmaga läheb ikka hullemaks. (Uurib ringi) Siin rahvas kohe liikvel ja tegevuses - Oeh! Kui õige puhkaks jalgu ja ajaks vähe juttu - (istub männi juurele väikese kotikese peale) Mis see - siis - on? (kotti võttes) Näe vanainimesel kohe õnne, rahakott või? (uurib ja nuusutab kotti) Ei sellel ole raha lõhnagi juures! (uurib koti sisemust, võtab sõetüki välja) Kompvek? - (maitseb ja närib, sülitab siis suust välja) See on ju päris süsi! - Sõepillid? Kõhuvalu vastu - päh! Minul ei valuta kõht - kõht on ainult tühi! (semalt, kaugelt on kuulda kurja koera haukumist) (kotis kobades) Oot! Siin on veel midagi - (võtab kotist välja suure porkna) Hõissa poiss! Porgand! Suur punane porgand - (hammustab) Mahlane porgand - mõtle - süda talve ajal siin lumises metsas! (Hakkab isukalt sööma) Imede-ime!

Kriim Kisakõri: (tuleb küla poolt joostes ja lõõtsutades) Oh, sa koera sunnik! Peaaegu oli mul hammastega sabas kinni - näe, karvatuti on ära naksanud, minu ilusa sabajupi karvatuti! (Näeb halli Vuntsi) Näh! Sina Hall Vunts! Mis sa siin no-rutad?

Hall Vunts: (Porgandit süües) Tere ise kah! Kriim Kisakõri! Kust sa kiirustad - nagu oleksid taguajajad kannul?

Kriim: Ongi! Terve küla koera kari! -

Hall Vunts: Ära topi nina küla majadesse! -

Kriim Kisakõri: Ära topi - ega ma toppinudki! Aida uks oli ainult pisut praokile - ja aidas, mõtle - jõuluvorstid hunnikus - Suured läikivad vorsti rõngad hunnikus - kuuled sa - vorstid -

Hall Vunts: Mis sellest siis - mõni söök või asi -

Kriim Kisakõri: Sa oled ju hull - Kas see külmanud porknajuurikas on siis söök või? -

Jaak Tsähk-tsähk: (tuleb koos oravatega) Nüüd käed külge - lumi on veel sula - enne kui ära külmetab - (märkab Kriimu) Ah- soo! Siin sa juba oledki! Kuulsin küla koerte vihast klähvimist - arvasin kohe, et oled seal - luuramas! Noh? Said midagi - hamba alla!

Kriim Kisakõri: Sain! Ainult pilgu heita aida uksest sisse - see oli kõik! - Aga kas tead kus seal on vorsti rõngaid - hunnikus - nagu heina kuhjad - oi!

Jaak Tsähk-tsähk: Vorsti kuhjad - kas tõsi ikka? Sinna lähme pärast tagasi! Nüüd ei ole aega - ma töötan! (Oravatele, kes käsi Lumemehele külge monteerivad) Noh, käed külge!

Uih ja Iuh: Kohe!

Kriim Kisakõri: Mida need väntjalad teevad? (Uurib lähemalt) Ja sina?

Jaak Tsähk-tsähk: Seda ma arvasin kohe! Sina ei taipa midagi! Me tee-me kunsti! - Kujundame Lumemeest! Sellest saab igaks aru! -

Kriim Kisakõri: Mis sa ütled, Lumemeest! - See on põnev - (astub veel lähemale) Oi, sa tont - vaata see on alles tõeline kunst - Lumemees - Ilus Lumemees! Peab ütlema!

Uih ja Iuh: Eks ole?

Kriim Kisakõri: Niisugust olen ma alati tahtnud teha - aga

Jaak Tsähk-tsähk: Aga - aga - mis aga? Ei oska!

Kriim Kisakõri: Mul ei ole kunagi aega! Sa tead?!

Uih: Nüüd on ta valmis! Jaa, nagu päris mees -

Hall Vunts; (End püsti ajades, astub lähemale) Mis te ütlete -
Lumemees? Ja teie tegite? Väga tore - kunst!

Jaak Tsähh-tsähh: Jah! Meie tegime!

Iuh: Oota - paneme talle veel suu ja silmad pähe - siis on päris kunst!

Uih: Ja nina - siis näed! Kus need mul on? (jookseb nänni juurde, otsib ringi, lõpuks leiab tühja koti maast) Siin -
- aga -

Kõik: Aga? -

Iuh: (tema juurde, vaatab ka kotti) Siin on vaid üks väike söeraasuke!

Kõik: Söeraasuke? -

Iuh ja Uih: (otsivad maast) mitte midagi rohkem - vaid natuke söe tolmu siin ja seal -

Uih: (söeraasuga Lumemehe juurde minnes) Sellega saame teha ainult õige pisikesed silmad ja suu - (joonistab Lumemehele silmad ja suu pähe)

Jaak Tsähh-tsähh: Nina jah! (uurivalt) Ja nina oli sul kotis! Kindel? Kus on siis nina?

Iuh: Jah nina? -

Kõik: Nina! Kus on Lumemehe nina?

Jaak Tsähh-tsähh: Ma küsin tõsiselt - kes võttis Lumemehe nina ära?

Kõik: (raputavad eitavalt pead)

Jaak Tsähh-tsähh: Mitte keegi ei ole nina näinud?

Uih: Ilus suur punane porgand -

Kriim Kisakõri: Oot - oot porgand? - ütled sa? (halli Vuntsile, kes eemale tõmbunud) Kuulsid sa porgand? Mida sa sõid - vähe aja eest?

Hall Vunts: (süütult) See oli ainult porgand!

Jaak Tsähh-tsähh: Porgand? Ta sõi Lumemehe nina ära -

Kõik: Hall Vunts - sõi Lumemehe nina ära!

Hall Vunts: (Ehmunult) Mina - mina ma - ei ole söönud ühegi mehe nina - see oli ainult vaike porkna-juurikas - ja mu kõht oli nii tühi! -

Uih ja Iuh: Oo - oo! (langevad Lumemehe ette maha, käsi lumme tagudes, nuttes ja uludes) Ta sõi sinu nina ära - sõi nina ära!

Kriim Kisakõri: (Hallile Vuntsile kallale tungides) Sina igave-
ne võllaroog - ma ütlesin sulle ju, et see pole mingi
toit - aga kas sa kuulasid! -

Jaak Tsähh-tsähh: Nahapeale niisugusele! - Vana lontkõrv! - (tun-
gib samuti Halli Vuntsi kallale, kes taganeb hirmunult
Koopa-künka poole)

Uih ja Iuh: (kisades püsti, hüppavad samuti Halli Vuntsi kallale)
ütle, kust me saame uue nina - Lumemehele?!

Hall Vunts: (taganeb koopast sisse) Andke andeks - Ma - ma - ei
teadnud! -

Kriim Kisakõri: Nahapeale talle! Niisugune sulgi - ilusa nina sööb
ära! (üldine kisa ja kära, ja rüselemine)

Hall Vunts: (taganeb end kaitstes karukoopa esisele ja lõpuks koo-
passe sisse.) Ma - ma - ma-

Mõm Unimüts: (koopast, uniselt ja kurjalt) Noh, mis müra ja kära
see siis on! Appi! Keegi hüppas mu voodisse!

Hall Vunts: (hüppab hirmunult koopast välja) Mõm Unimüts - nüüd aja-
site ta talveunest üles! (kõik taganevad koopa eest)

Mõm Unimüts: (ilmub koopasuule, pikas öösärgis) Noh - mis see peab
tähendama - ega siis ometi kevad käes ole, et karjute
kõik täiest kõrist! (haigutab pikalt) Sain vaevalt sil-
mad kinni pigistada - ja juba äratus?

Uih: See on tema süü!

Iuh: Hall Vunts!

Kriim Kisakõri: See röövel sõi nina ära -

Jaak Tsähh-tsähh: Sõi Lumemehe nina ära -

Kõik: (läbi-segi, kisades) Sõi nina ära! -

Mõm Unimüts: Arge karjuge kõik korruga - mis ta sõi ära!

Kõik: Nina!

Mõm Unimüts: Nina? (katsub oma nina) Kelle nina on ära söödud!

Jaak Tsähh-tsähh: Väga lihtne - Lumemehe nina!

Oravad: (nuttas Lumemehe juurde) Jah, ta sõi meie ilusa Lume-
mehe nina ära!

Kriim Kisakõri: (samuti) Selle väga ilusa Lumemehe nina - ilusa
nina!

Mõm Unimüts: (vana Hallile) Mis see tähendab - kas sul siis muud
enam süüa ei ole, kui hakkad ninasid sööma? -

Hall Vunts: Mina ei teadnud - olin nii näljane! Oi - oi - oi!

Kõik: (haletsedes) Oi - oi - oi!

Mõn Unimüts: (astub Lumemehe ette, seda uurides) See on tõesti
ilus Lumemees - ja ilma ninata - paha lugu!

Kõik: (kogunevad Lumemehe ümber, uludes) Paha lugu!

Mõn Unimüts: Kas siis ei saa uut nina?

Kõik: Uut nina? Millest?

Mõn Unimüts: Jah millest?

Jaak Tsähk-tsähk: Porgandid ei kasva talvel metsas!

Mõn Unimüts: Aga miks porgand - võib ju olla: kivi - puuroigas!

Kõik: Puuroigas?

Mõn Unimüts: Või käbi? -

Lumemees: (vihaselt pea ja kätega vehkides) Nüüd aitab - Või käbi!

Oravad: (hüppavad püsti, teised samuti) Kes, kes rääkis?

Jaak Tsähk-tsähk: Ma kuulsin kah -

Kriim Kisakõri: (hirmunult ringi piiludes) Kes, kes see oli? -

Lumemees: See olen mina - Lumemees! Päris õige Lumemees - ja selle-
pärast tahan omale ka õiget Lumemehe nina - ei mingisu-
gust puuroigast ega käbi! Kas kuulete? -

Oravad: Ta räägib! -

Kõik: Lumemees! Räägib!

Lumemees: Muidugi - ja mul on õigus kaasa rääkida - see on ju minu
nina, mis on ära söödud! - (hakkab aevastama)
Aa - aa - aaa -

Kõik: Aa - aa - aa -

Lumemees: - aa - aa - aaaaaa --

Jaak Tsähk-tsähk: Mis nüüd on? -- Aa aaa -

Lumemees: Aa - aaaaaa - mul kipub aevastus peale --

Kõik: Aevastus?

Lumemees: Jah! Aaaaa aa -- aga ma ei saa aevastada - aaaa - ei saa -
aaaa -

Kõik: Ei saa - aaa e aevastada --

Lumemees: Ei saa, sest - mul ei ole ju nina! Oooooo - !

Kõik: O-oooo! -

Jaak Tsähk-tsähk: Selge, keegi ei saa ju aevastada, kui nina ei ole!

Lumemees: Aaaa -aaa --

Kõik: Ai- ai -ai ai - ei saa - aaaa -aa! ei saa - aaa!

Vups ja Vops: (tulevad rõõmsalt keksides ja porknaid nährides)

Vups: See oli kaval mõte - et hakkasime seal põllul kraapima -

Vops: Jah! Mõtlet, lume all oli - suur liiva hunnik -

Vups: Ja liiva hunniku all oli suur õlgede hunnik -

Vops: Ja õlgede all olid -

Vups: Naerid - porknad -

Vops: Suured lademed - terve talve toit -

Vups: Tsst! Mõni kuuleb -

Teised: (on tulijaid närganud ja tasahilju nad ringi piiranud ja vaatavad hirmunud silmil porkna sööjaid)

Jaak Tsähh-tsähh: Näete nad söövad -

Kõik: Nad söövad -

Oravad: Pidage - nina sööjad!

Kriim Kisakõri: Hilja! Mis see enam aitab - ainult juurika otsad on veel alles!

Vups ja Vops: Mis - mis see tähendab - meie ei ole midagi kurja teinud!

Hall Vunts: Seda arvasin ka mina - kui porgandit sõin -

- aga nüüd on Lumemehe nina söödud!

Jaak Tsähh-tsähh: Kolm nina on juba söödud!

Lumemees: (ahastavalt) Kolm nina ja mina ei saa ikka aaa- aaa!

Mõm Unimüts: (vihaselt Lumemehele) Ei saa aa - aa - a!

mina ei saa jälle naa -naa - magada! -

Jaak Tsähh-tsähh: Ega sinul siis nina ei puudu -

Mõm Unimüts: Ei - (katsub oma nina) minul on nina alles - keegi pole seda veel ära söönud - aga mina ei saa magada - kuulete: ma tahan magada!

Lumemees: Kõik lootus on otsas! - aaa - aa - a!

Jaak Tsähh-tsähh: Kuskilt ei leia ne enam ühtki porgandit -

Vops: Mis porgandit?

Jaak Tsähh-tsähh: Porgandit - porgandit! See on ju Lumemehe nina!

Porgand!

Vups: Porgand on Lumemehe nina?! (hakkab naerma ja Vopsiga ringi tantsima, hüppavad Lumemehe juurde ja tantsivad tema ümber)

Lumemehe nina - Lumemehe nina! (Võtavad taskutest uued porknad ja keksivad nendega ümber Lumemehe) Lumemees saab uue nina! Lumemees saab uue nina!

Lumemees: Uue - nina? Andke siia ruttu - kõik ninad!

Mõm Unimüts: Ega sa siis omale kolm nina pähe ei topi?

Kõik: (nende ümber) Siia ninad!

Vups ja Vops: (porknaid näidates) Meil neid küllalt! Iga mees võib uue nina saada!

Kõik: Kus? Kus?

Vops: Suur lume hunnik -

Vups: Selle all on suur liiva hunnik -

Vops: Ja selle all on suur õlehunnik -

Jaak Tsähh-tsähh: Ja selle all on suur porkna hunnik -

Vops ja Vups: Kust sa seda teadsid?

Hall Vunts: (nende juurde) Tss! Kus kohal see porkna hunnik asub - (pilku ringi heites) ütelge ainult minule!

Kriim Kisakõri: Päh! Kus saladus - oleks see olnud vorsti hunnik! -

Lumemees: Aaa - aaaa aaa

Kõik: Oh, me unustasime Lumemehe!

Uih: Andke siia ilusam ja suurem porgand -

Iuh: Ometi saab Lumemees omale nina - (võtavad Vupsilt porkna ja jooksevad sellega Lumemehe juurde, seda Lumemehele pähe kinnitades)

Lumemees: Aaa - aaaa - aaa

Kõik: Aaa aaa aaa -

Lumemees: tsihh!

Kõik: tsihh! (tantsivad ümber Lumemehe) Lumemees, Lumemees
atsihh! atsihh!

Mõm Unimüts: (pikalt ringutades) ja haigutades) A a-aaaa h -
atsihh! (katsub ehmunult nina) Hea et minu nina on alles -
see peab mul ju olema - kuidas ma muidu norskan! Nüüd lähen
ja norskan! (kobistab oma koopasse tagasi)
(Lund hakkab sadama, muusikaga liuglevad lumehelbed lagendikule. Teised keerutavad ringtantsus ümber Lumemehe).
